

Heerlen

raadsinformatiebrief

Heerlen, 3 oktober 2023

Registratienummer:
BWV-23002782

Onderwerp
Halfjaarrapport JENS 2023

Inleiding/aanleiding

Sinds 1 januari 2019 voert JENS de Basishulp Jeugd uit voor de gemeenten Heerlen, Landgraaf en Voerendaal. Vanaf 1 januari 2023 is JENS, na een openbare aanbestedingsprocedure, opnieuw de coöperatie van jeugdhulpaanbieders die samen met onderaannemers en leveranciers alle Basishulp Jeugd in de drie gemeenten aanbiedt en organiseert. Basishulp Jeugd is een combinatie van alle ambulante jeugdhulp en een deel van de lokale preventieve activiteiten op het gebied van opvoeden en opgroeien.

JENS organiseert vanuit lokale gebiedsteams de hulp waar dat kan en passend is. Tegelijkertijd wordt waarde gedreven gewerkt aan een versterking van de sociale basis en een laagdrempelige publieke structuur die gericht is op preventie. Waar nodig wordt vanuit de gebiedsteams door professionals meegekeken aan de voorkant. Het verbinden van de ambulante jeugdhulp aan informele hulp is ook een speerpunt.

Het is onderdeel van de afspraak met JENS om halfjaarlijks te rapporteren over de inhoudelijke en financiële resultaten. Hierbij treft u het halfjaarrapport JENS 2023 aan.

Deze raadsinformatiebrief volgt de opbouw van het halfjaarrapport JENS. In dit rapport is voor het eerst ernaar gestreefd om de leesbaarheid van het rapport te vereenvoudigen door veel te steunen op de met JENS afgesproken en ontwikkelde regie-informatie die in een dashboard wordt geprojecteerd. Daarmee wordt tevens inzicht gegeven in de monitoring door de gemeente op de Basishulp Jeugd (JENS). Het halfjaarrapport laat zien dat JENS en de gemeente op de Basishulp Jeugd voortdurend als 'lerende organisaties' acteren die elkaar vasthouden vanuit partnerschap opdat maatschappelijke doelen gehaald worden.

De missie in dat partnerschap is onveranderd: het aanspreken van, brengen van of vergroten van de eigen veerkracht en het zelfvertrouwen van kinderen en hun gezin om samen met hen optimale kansen te creëren op ontwikkeling en participatie.

Daarvoor werken we dagelijks met JENS aan de visie:

- het centraal stellen van de behoefte van het kind/gezin,
- genormaliseerd vanuit de context, doen wat nodig is, preventief en curatief
- elk kind en gezin kan zijn eigen kracht vinden om zaken voor zichzelf op te lossen
- het kind/gezin is eigenaar van hun eigen behoefte en traject
- efficiënte en effectieve toegankelijkheid tot ondersteuning/hulp
- ondersteuning zo veel als mogelijk bieden in de vertrouwde omgeving van de wijk
- bij geen ondersteuning/hulp in de wijk, zoeken we een locatie buiten de wijk

Met JENS stellen we vast we steeds meer met de partners in het veld bouwen aan het nieuwe landschap. Niet alleen delen we met die partners dezelfde visie, maar we geven ook steeds meer en beter vorm aan die visie en daarbij wordt altijd gedacht vanuit het belang van het kind, de jeugdige en zijn of haar gezin.

We willen alle kinderen en jeugdigen gelukkig en gezond laten opgroeien. Daarvoor hebben we organisaties en medewerkers nodig. In tijden van schaarste is dat ingewikkeld. Echter door het samen anders te blijven doen kunnen we desondanks het verschil maken.

JENS en de organisaties die in JENS deelnemen laten transformatie op het gebied van ondersteuning/hulpverlening (aanbod) en versterken van de sociale basis zien. Op basis van onderlinge afspraken wordt ook voortdurend gestuurd op die transformatie.

Communicatie

De onderdelen van onze visie vragen voortdurend aandacht op elk niveau van communicatie: strategisch, tactisch en operationeel. Gesprekken met/binnen de coöperatie met leden, onderaannemers, medewerkers, hulpverleners en gesprekken binnen de gemeente dragen bij aan het denken (gedachte en motivatie) en doen (woord en gedrag) dat passend is bij die visie. Het coachen, begeleiden, trainen van alle betrokkenen in de basishulp Jeugd is een voortdurend proces voor JENS dat aandacht vraagt.

Transformatie zorg en ondersteuning

De belangrijkste opgave van JENS is het bieden van passende basishulp aan jeugdigen en gezinnen. Door transformatie wil JENS bereiken dat risico's, problemen en achterstanden in een zo vroeg mogelijk stadium worden opgespoord en aangepakt.

JENS maakt de beweging om specialistische ondersteuning (uitbestede zorg) meer in de gebieden, regulier en collectief vorm te geven. In de gebiedsteams vormen professionals, vanuit het voorliggend veld en van verschillende organisaties, met een diversiteit aan expertise samen één integraal team per gebied; hulpvragen worden pas gestart na een integrale vraagverheldering en bij een vermoeden en/of signalen dat meer nodig is dan alleen hulp vanuit de voorliggende voorzieningen en sociale basis. Normaliseren waar dat kan en de sociale basis inzetten waar passend, is vertrekpunt.

Vanuit de vraagverheldering en het gezinsplan wordt de hulpvraag opgevolgd onder leiding van een regisseur. Hierbij is het vertrekpunt: de hulp en ondersteuning wordt in de directe omgeving van de jeugdige geboden en zo licht en kortdurend als mogelijk is. Intensievere hulp wordt zo lang als het nodig is verleend, waarbij de veiligheid van jeugdigen voorop staat.

JENS heeft voor 2023 een aantal doelen gesteld. In de eerste helft zijn voor de transformatie in de gebieden, resultaten gehaald op het vlak van diverse programmalijnen en onderdelen van de basishulp jeugd:

- 7 scholen zijn als vindplek van behoefte aan basishulp jeugd gelabeld en de inloop/route van vindplek naar verlening basishulp jeugd is gedefinieerd;
- Met de medewerkers die spreekuur houden bij huisartsenpraktijken wordt naar vaste contactpersonen per praktijk gestreefd;
- JENS heeft een aantal jeugdigen bereikt voor het deel nemen aan maatschappelijke diensttijd-trajecten;

- Met een 5 tal verenigingen wordt samengewerkt richting een plan van aanpak om de sociale basis (voorliggende voorzieningen aan basishulp jeugd) te versterken;
- De ervaringsdeskundigen met basishulp jeugd zijn beschikbaar om op het voortgezet onderwijs trainingen aan jeugdigen te organiseren;
- Er wordt gewerkt aan een leercentrum waar jeugdigen met ervaring basishulp jeugd als ervaringsdeskundige worden opgeleid;
- In de samenwerking met de GGZ wordt gewerkt aan een nieuw aanbod als onderdeel van de basishulp jeugd op de vindplek van jeugdigen;
- In de gebiedsteams is toegewerkt naar meer efficiëntie in het toegangsproces, meer integraliteit bij de vraaganalyse, doorstroming van 18- naar 18+ en uniforme inwerkprogramma's voor nieuwe medewerkers;
- Op het gebied van management en bedrijfsvoering: vernieuwde transformatiecontracten en gesprekken met zorgaanbieders en verbeterde managementinformatie.

Human resources

Voor de jeugdzorg is het in de huidige arbeidsmarkt moeilijk om goede gekwalificeerde medewerkers aan te trekken. Lastig in te vullen vacatures worden steeds meer een complex vraagstuk.

Medewerkers JENS worden ingezet om nieuwe medewerkers te werven. Het doorleven en uitdragen van de visie van JENS helpt daarbij. Het is het streven van JENS om te werken met een groep mensen die een afspiegeling is van de samenleving. Dit draagt ook bij aan de integratie van JENS in de lokale gemeenschappen en komt de integrale basishulp jeugd ten goede. Met de focus op het aantrekken van diverse talenten en met de manier waarop JENS uitvoering geeft aan de arbeidsmarktbenadering, wordt bij gedragen aan een inclusieve organisatiecultuur.

Indicatoren

JENS heeft vanaf het vierde kwartaal 2022 een doorontwikkeling gerealiseerd op het gebied van data gedreven werken (naast waarde gedreven werken).

Data alleen kunnen echter niet leiden tot het trekken van conclusies. Het is nodig dat met de data in de hand het goede gesprek met elkaar wordt gevoerd en het verhaal achter de data te vertellen en analyseren.

Een paar inzichten uit het dashboard:

- Ruim 75% van de hulptrajecten is afgesloten volgens plan. Dit betekent dat de doelen zijn gehaald;
- Er is een zeer licht dalende beweging van cliënten die maandelijks in zorg is;
- We zien een stijging van de wachtlijst bij uitbestede zorg (gespecialiseerde hulp). De stijging betreft in alle gevallen behandelingen: het grootste gedeelte gaat om GGZ-behandelingen. Bij de zes grote GGZ-instellingen wordt een groei van 76 wachtende cliënten ten opzichte van het einde van het eerste kwartaal in 2023 gezien. Hoewel deze groep wachtenden overbruggingszorg krijgt, ontstaat daardoor wel druk in de gebieden van JENS.

Prestatiegegevens

Naast de zeer voorzichtige dalende beweging van cliënten die maandelijks in zorg zijn, is tegelijkertijd ook zichtbaar dat de snelle groei in cliëntaantallen veroorzaakt door en in de coronapandemie, in een veel minder snel tempo afneemt dan dat die groei ontstond. De jeugdigen hebben kennelijk meer tijd en zorg nodig om te herstellen en de

maatschappelijk crises, die iedereen voelt, draagt niet bij aan de bestaande kind, jeugd- en gezinsproblematiek in de samenleving. Een aantal aanhoudende crises waren wat betreft aard, duur en impact onvoorspelbaar.

Tegelijkertijd vertrouwen we er op dat de kwalitatieve inzet op preventie en vindplaatsgericht werken (kinderopvang, scholen, buurtpunten, huisartsenpraktijken) vanuit de basishulp Jeugd en het door JENS met partners in het veld versterken van de sociale basis, leidt tot het eerder ontdekken van kind- en gezinsproblematiek. Dit heeft misschien soms een aanzuigende werking (meer instroom), maar betekent ook dat er minder problematiek onder de radar blijft en escaleert. Op langere termijn leidt dit tot een duurzamere ondersteuning/hulp en sterkere sociale basis; kinderen, jeugdigen en gezinnen worden eerder op weg geholpen en een passend toekomstperspectief geboden. Juist het vroegtijdig met sleutelpersonen rondom een kind, jeugdige of gezin vaststellen van signalen, kan op termijn leiden tot meer samen- en zelfredzaamheid zonder interventie vanuit de basishulp jeugd.

Op de korte en middellange termijn focussen we ons met JENS echter naast de inhoud en kwaliteit van de basishulp jeugd ook op hoe we slimmer met de schaarse middelen (arbeidskrachten, financiële middelen) die er landelijk zijn, toch die ondersteuning en hulp kunnen bieden die passend is.

Soms is de gevraagde ondersteuning/hulp niet meteen beschikbaar (wachlijsten) en ook dan zorgt JENS er wel voor dat met een andere vorm van ondersteuning/hulp al aan doelen kan worden gewerkt. JENS biedt altijd de mogelijkheid tot alternatieve ondersteuning/hulp en daarin zal waarschijnlijk ook steeds meer gebruik gemaakt worden van een collectieve voorziening en een voorziening waarbij fysieke en digitale vormen gemengd worden.

Waar in 2019 en 2020 de aantallen cliënten maandelijks in zorg daalde, was op basis van de transformatieve initiatieven waaronder de versterking voorliggend veld, 'plus' voorzieningen bij onderwijs en praktijkondersteuners plaatsen in de huisartsenroute, het aannemelijk dat -zonder corona- de aantallen cliënten ook in 2021 en 2022 verder zou dalen.

JENS zoekt met de gemeente voortdurend naar de balans tussen het primaire inhoudelijke belang van de ondersteunings- en hulpvraag van de cliënt centraal stellen en binnen het budget de basishulp jeugd uitvoeren.

Inmiddels zijn we in 2023 en is er in 2021-2022 toegewerkt naar een nieuwe opdracht basishulp Jeugd die is gegund aan JENS. Bij de budgetbepaling is (bewust) niet meegenomen de meerkosten a.g.v. Corona. Het was immers toen niet voorspelbaar in welk tempo deze meerkosten afgebouwd zouden kunnen worden.

De prognose bij het halfjaarrapport 2023 is dat JENS tegen een tekort van ca. 4 mio (HLV breed) aan loopt op de opdracht Basishulp Jeugd. Dit is iets lager dan de meerkosten-compensatie 2022. Waarbij wordt opgemerkt dat het budget 2023 wel hoger is vastgesteld dan het oorspronkelijke budget 2022, doordat er indexering is toegepast en geen inverdieneffect is doorgerekend.

Hoewel tussen JENS en de gemeente afspraken zijn gemaakt over het inroepen van (financiële) hulpvrentielen, is de eerste stap om te zoeken naar maatregelen ter verbetering en beheersing van de Basishulp Jeugd. Dit proces loopt met JENS.

Conclusie

De zorginhoudelijke transformatiebeweging en doorontwikkeling leidt tot kwalitatieve resultaten, die ten gunste komen aan onze (kwetsbare) jeugdigen. De arbeidsmarktkrapte, de zorgvuldige triage aan de voorkant, waarbij integraal over meerdere domeinen heen wordt gekeken, wanneer gezinnen, kinderen en jeugdigen zich melden of gesignaleerd worden en de vertaling daarvan naar adequate hulp, vraagt alertheid. De stap naar een sterk en krachtig lokaal (toegangs)team is geboden en daartoe wordt ook landelijk opgeroepen.

Voorlopig volstaat het budget basishulp Jeugd zoals dat in de nieuwe opdracht aan JENS is meegegeven (nog) niet. Echter zonder het taakstellende budget, verandert er niets. Ook JENS beaamt dat. Druk op de ketel, zorgt voor verandering en vernieuwing erkent ook JENS. Het zou echter niet reëel zijn om te verwachten dat na de nodige compensatie bij de gemeentelijke jaarrekening 2022 van het boekjaar 2022 JENS, plots in 2023 er geen meerkosten meer zouden zijn. Zaak is wel dat we samen werken naar efficiëntie die in lijn ligt van de inhoudelijke maatschappelijke opgaven.

Het belangrijkste is dat we goed op weg zijn in het transformeren van de basishulp jeugd. Hoewel we zien dat er meer en intensievere ondersteuning/hulp gevraagd wordt, is dit niet onbegrijpelijk. De afgelopen 3 jaar alleen al, is er veel veranderd. We nemen echter onze verantwoordelijkheid en werken voortdurend aan de continuïteit van de basishulp jeugd; we doen wat nodig en passend is en kijken ondertussen in partnerschap naar hoe kosten meer beheersbaar worden.

De omarming van de visie op basishulp jeugd door alle ketenpartners in de basishulp jeugd, een sterke sociale basis die basishulp voorkomt en een appél op eigen regie, zelf- en samenredzaamheid vanuit de gemeenschap, helpen daarbij. En natuurlijk moet gespecialiseerde hulp voorhanden zijn, wanneer aangewezen.

Wanneer iedereen het gedrag toont dat past bij de visie, dan kan het anders, maar we moeten het *samen* doen!

In de bijlage treft u het door JENS opgestelde halfjaarrapport 2023 aan.

Kernthema:

Jeugd maatwerkvoorzieningen

Bijlagen

Halfjaarrapport JENS 2023

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Heerlen,

de gemeentesecretaris
V. Gosselink-van Dijk

de burgemeester,
drs. R. Wever